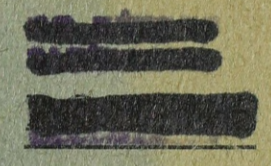

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OPK

JAWNE

Egz. Nr 1

WALKA LOTNICTWA W PROCESIE KSZTAŁCENIA SŁUCHACZY AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP

Wyniki badań naukowych

BIBLIOTEKA NAUCZONA ASG WP
Archiwum Sztabu zbiorów specjalnych
nr ewid. _____

44327

WARSZAWA

KWIECIEŃ

1982

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OPK

JAWNE

Egz. Nr 1

WALKA LOTNICTWA W PROCESIE KSZTAŁCENIA SŁUCHACZY AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP

Wyniki badań naukowych

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Bibliotek Specjalnych
nr ewid. ....

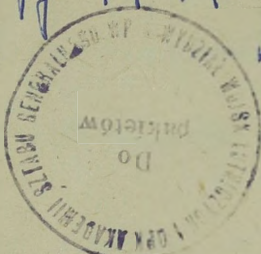
 44327

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OPK

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH
I OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP
Nr _____
10

JAWNE

2017 144182

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

Egz. nr ... 1

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH
I OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP
Nr PF 392
Wpłynęło dn. 28 06 19 82 r.
_____ ark.

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 roku
art. 86 ust. 2
(Dz.U. RP Nr 11 poz. 95)
_____ podpis

WALKA LOTNICTWA W PROCESIE KSZTAŁCENIA
SŁUCHACZY AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP

Wyniki badań naukowych

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Biura Zbiorów Specjalnych

Nr ewid. _____

 44327

T R E Ś Ć

str.

WSTĘP	3
I. WALKA W PROCESIE SZKOLENIA KADR LOTNICTWA	5
I.1. Nauczanie taktyki lotnictwa /walki/ w WOSL	7
I.2. Nauczanie taktyki lotnictwa /walki/ w oddziałach lotnictwa	11
I.3. Nauczanie taktyki lotnictwa /walki/ w CDL	18
I.4. Wnioski	21
II. PRÓBA OCENY ABSOLWENTÓW W WL i OPK ASG WP JAKO ORGANI- ZATORÓW SZKOLENIA TAKTYCZNEGO Oddziałów Lotnictwa	24
III. WNIOSKI DOTYCZĄCE DOSKONALENIA PROCESU NAUCZANIA WALKI LOTNICTWA	28

W S T Ę P

Służbową potrzebę podjęcia badań problematyki wskazanej w temacie zrodziły dwie zasadnicze przesłanki. Po pierwsze, okresowa weryfikacja programów szkolenia ASG WP pod kątem realizacji zadań przez uczelnię w przedmiocie nauczania taktyki wykonywania zadań przez lotnictwo. Po drugie, niedociągnięcia wskazane w rozkazie DWL nr 100 z dnia 20.11.1981 r oraz stwierdzone niedomagania podczas kontroli prowadzonych w oddziałach lotnictwa przez przedstawicieli instytucji centralnych MON.

W procesie nauczania umiejętności prowadzenia walki oddziałów lotnictwa uczestniczą absolwenci Wydziału Wojsk Lotniczych i OPK ASG WP. Dlatego też przyjęto, że głównym celem badań^{1/} będzie: ocena efektywności przygotowywania absolwentów uczelni do organizowania i prowadzenia walki przez lotnictwo oraz opracowanie wniosków dotyczących doskonalenia procesu studiów oficerów wojsk lotniczych w ASG WP.

Założony cel determinował zakres badań. Studia w ASG WP oficerów pionu dowódczego /pilotów/ poprzedza kształcenie w WOSL oraz szkolenie w oddziałach lotnictwa i jednokrotnie lub kilkakrotnie na kursach w Centrum Doskonalenia Lotnictwa. Model kształcenia oficerów sztabu jest mniej zreżimowany. W tej grupie osobowej znajdują się także oficerowie innych wyższych szkół oficerskich. W badaniach skoncentrowano uwagę na poznanie strony formalnej i merytorycznej całego procesu przygotowania personelu dowódczego odpowiedzialnego bezpośrednio za szkolenie oddziałów lotnictwa w umiejętności prowadzenia walki.

Stosownie do przyjętego celu i zakresu badań postawiono sobie następujące zadania badawcze:

- poznanie i ocena procesu szkolenia przyszłych słuchaczy ASG WP w umiejętności prowadzenia walki podczas ich studiów w WOSL oraz szkolenia w oddziałach lotnictwa i CDL;

1/ Precyzując cel badań Komendant WWL i OPK nakazał ustalić także zależności wyników nauczania słuchaczy wojsk lotniczych w ASG WP od ich przygotowania do studiów oraz opracować wnioski dotyczące usprawnienia procesu dydaktycznego w uczelni i przedstawić odpowiednie sugestie adresowane do instytucji zajmujących się przygotowaniem lotnictwa do prowadzenia walki.

- poznanie wymagań stawianych wobec absolwentów ASG WP jako przyszłych organizatorów i wykonawców przedsięwzięć realizowanych w ramach szkolenia lotnictwa w prowadzeniu walki;
- analiza spójności programów szkolenia WOSL, CDL oraz pułków lotniczych z programem kształcenia słuchaczy w ASG WP oraz ustalenie racjonalnych wniosków zmierzających do zharmonizowania tych programów.

Precyzując cel i zadania badawcze zdawano sobie sprawę, że ASG WP jest istotnym lecz nie jedynym ogniwem długotrwałego procesu przygotowania przyszłych organizatorów szkolenia lotnictwa w umiejętności prowadzenia walki. Wobec tego uznano, że w niniejszym sprawozdaniu należy przedstawić przynajmniej skrótowo przebieg kształcenia oficerów do czasu ich skierowania na studia w ASG WP /I rozdział/ ocenę absolwentów uczelni jako organizatorów szkolenia lotnictwa w prowadzeniu walki /II rozdział/ oraz wstępne wnioski dotyczące doskonalenia procesu nauczania walki lotnictwa.

W toku badań stosowano analizę i ocenę programów szkolenia WOSL, pułków lotnictwa, CDL i ASG WP; wywiady ustne i ankiety; porównania i eksperytyzy. Badania prowadzono w ASG WP, WOSL, CDL oraz w jednym pułku każdego rodzaju lotnictwa /plrt, plusz, plmb, plm i plwl/. Dzięki przychylności Dowództwa Wojsk Lotniczych, komendy WOSL i CDL oraz dowództw pułków lotnictwa, gdzie prowadzono badania, zebrane wyniki umożliwiły sformułowanie wniosków zawartych w niniejszym sprawozdaniu.

Celem naświetlenia spraw interesujących Wydział Wojsk Lotniczych i OPK ASG WP oraz Katedrę Taktyki Lotnictwa musiano w sprawozdaniu przedstawić także niektóre problemy pośrednio związane z działalnością ASG WP. Prowadzący badania mają świadomość, że ich spostrzeżenia i opinie dotyczące spraw pozauczelnianych mogą być nie w pełni kompetentne i traktuje się je jako tezy do rozpatrzenia i autorytatywnej oceny przez Dowództwo Wojsk Lotniczych.

I. WALKA W PROCESIE SZKOLENIA KADR LOTNICTWA.

Prowadzący badania problemów nauczania walki lotnictwa na wstępie stwierdzili, że nie ma jedności interpretacji samego określenia "walka lotnictwa". Część zainteresowanych przyjmuje, że pojęcie to jest synonimem takich określeń jak: działania bojowe lotnictwa; taktyka lotnictwa itp. Inni uważają, iż przez pojęcie "walka lotnictwa" należy rozumieć starcia zbrojne przeciwstawnych sił lotnictwa tylko w powietrzu. Problem interpretacji pojęć jest istotny z formalnego i merytorycznego punktu widzenia. Aby uniknąć nieporozumień postanowiono zaproponować wykładnię pojęcia "walka lotnictwa".

W dostępnych encyklopediach wyróżniono tylko hasło "walka powietrzna".^{1/} Nie ma natomiast definicji pojęcia "walka lotnictwa". Wychodząc z definicji walki^{2/} przez określenie "walka lotnictwa" należałoby rozumieć starcie zbrojne własnego lotnictwa z lotnictwem nieprzyjaciela w powietrzu lub z siłami naziemnymi nieprzyjaciela, kiedy w starciu tym stosowany jest ogień i manewr w celu zniszczenia lub obezwładnienia przeciwnika. W starciach mogą występować pojedyncze załogi /samoloty/ oraz grupy taktyczne lotnictwa do związku taktycznego /dywizji lotnictwa/ włącznie. W świetle powyższego w walce lotnictwa mogą brać udział załogi wszystkich samolotów i śmigłowców, które posiadają jakiegokolwiek uzbrojenie pokładowe.

Konsekwencją przyjętego rozumowania jest wniosek następujący. Walka lotnictwa jako jego starcie zbrojne z siłami powietrznymi lub naziemnymi nieprzyjaciela stanowi jądro taktyki lotnictwa. Konieczne jest przy tym wyróżnianie teorii i praktyki walki lotnictwa. Bezpośrednio w walce uczestniczą załogi samolotów i śmigłowców. One muszą znać teorię i umieć praktycznie walczyć. Pozostali żołnierze pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych lotnictwa zabezpieczają walczące siły. Walczą w wypadkach szczególnych, wykonując zadania nietypowe dla lotnictwa, na przykład podczas obrony lotniska, odpierania ataku nieprzyjaciela na kolumny marszowe itp.

1/ MEW, t.III, s.397.

Leksykon wiedzy wojskowej, s.473.

2/ MEW, t.III, s.396.

Leksykon wiedzy wojskowej, s.472.

Rezultaty walki zależą w znacznym stopniu od jej naziemnego zabezpieczenia, gdyż załogi samolotów prowadzące walkę korzystają z zabezpieczenia radioelektronicznego, szczególnie naprowadzania na cele powietrzne i naziemne, ostrzegania o zagrożeniu i nawigacyjnego ubezpieczenia lotów.

Taktyka lotnictwa^{1/} jest szerszym pojęciem niż walka lotnictwa, ponieważ taktyka zajmuje się teorią i praktyką walki, a ponadto badaniem i rozwiązywaniem takich problemów jak: struktury organizacyjne pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych lotnictwa; przeznaczenie, zadania i sposoby działań bojowych rodzajów lotnictwa w walce; organizowanie grup taktycznych samolotów; wszechstronne zabezpieczenie walki lotnictwa; dowodzenie z ziemi i w powietrzu; współdziałanie taktyczne pomiędzy siłami lotnictwa oraz pomiędzy lotnictwem i pozostałymi rodzajami wojsk.

Taktyka lotnictwa, jako część taktyki ogólnej jest dziedziną sztuki wojennej. Można wyróżnić w taktyce lotnictwa trzy działy teorii i praktyki: przygotowywanie, przeprowadzanie i zabezpieczanie walki pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych lotnictwa. Dział drugi obejmuje istotę walki. W ramach tego działu taktyki rozpatruje się formy manewru i sposoby prowadzenia ognia w walce.

Z powyższego wynika, że znajomość teorii taktyki lotnictwa jest równoznaczna z opanowaniem teorii jego walki. Konieczne jest jednak wyraźne podkreślenie, że teoria taktyki lotnictwa stanowi uogólnienie wielu dziedzin wiedzy ogólnej, specjalistycznej. Nie można opanować w należytych stopniu teorii taktyki lotnictwa bez dostatecznej znajomości potencjalnego przeciwnika, aerodynamiki, nawigacji, bombardowania i strzelania powietrznego, budowy, możliwości i eksploatacji sprzętu lotniczego, meteorologii, struktur organizacyjnych i zadań rodzajów wojsk, z którymi lotnictwo współdziała w walce itd.

O umiejętnościach praktycznych walki przesądza między innymi stopień znajomości teorii walki; umiejętność stosowania zasad i sposobów działania wypracowywanych w ramach taktyki lotnictwa, stosownie do okoliczności i warunków prowadzenia walki; stopień opanowania pilotażu; predyspozycje psychofizyczne oraz zasady

1/ MEW, t.III, s.303; Leksykon wiedzy wojskowej, s.450.

i warunki szkolenia lotnictwa w walce. To że personel latający muszą cechować określone predyspozycje psychofizyczne jest powszechnie wiadome. Takie cechy jak inteligencja, wiara w zwycięstwo, wysoka odporność w obliczu zagrożenia życia, nieustępliwość w dążeniu do celu, zaradność, wytrzymałość fizyczna, koleżeńskość, a jednocześnie spostrzegawczość, opanowanie, skromność i zdyscyplinowanie wewnętrzne, obok cech bojowych posiadanych samolotów /śmigłowców/, stanowią fundament zwycięstwa w walce. Wiele tych cech można rozwinąć w wyniku odpowiednich zabiegów wychowawczych i szkoleniowych. Trudno je wyrobić jeśli mamy do czynienia z zupełnym brakiem, tych tak bardzo koniecznych, cech wrodzonych.

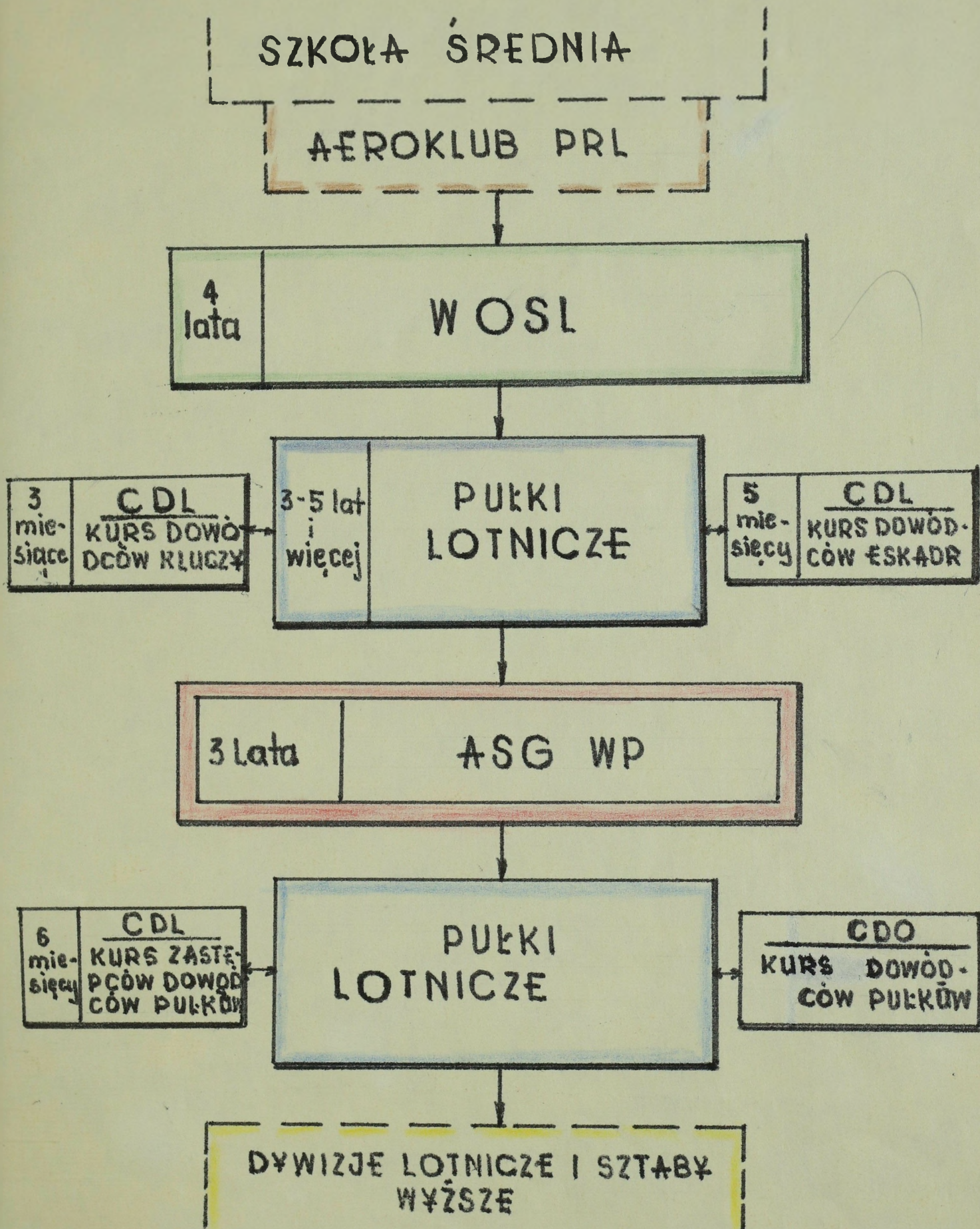
Teoretyczne, a zwłaszcza praktyczne nauczanie walki w lotnictwie jest procesem niezwykle złożonym. Proces ten jest długotrwały, wieloetapowy, a jednocześnie permanentny.

W prowadzonych badaniach skoncentrowano się głównie na poznaniu procesu nauczania walki personelu latającego. Większość oficerów kierowanych na studia w ASG WP posiada tę specjalność /kierunek dowódczy/. Część kandydatów na słuchaczy akademii, należących do personelu naziemnego lotnictwa jest absolwentami WOSL a nieliczni innych wyższych szkół oficerskich. Z tego względu przyjęto, że autorytatywne wyniki uzyska się badając proces kształcenia w WOSL oraz szkolenia w oddziałach lotnictwa CDL i CDO^{1/}. Schemat kształcenia oficerów wojsk lotniczych przedstawiono na rys.1.

I.1. Nauczanie taktyki lotnictwa /walki/ w WOSL

Aktualnie WOSL przygotowuje się do wdrożenia nowego programu studiów. Zostanie on wprowadzony do użytku w roku szkolnym 1982/83. W programie tym zamierza się dostosować treść merytoryczną szkolenia taktycznego do potrzeb wynikających z celów kształcenia słuchaczy WOSL. Prowadzący badania oceniają, że analizie należy poddać program dotychczasowy. Wniosek ten staje się oczywisty w świetle czasu. Pierwsi absolwenci WOSL kształceni według nowego programu mogą ubiegać się o przyjęcie do ASG nie wcześniej jak około 1990 r. /4 lata studiów w WOSL oraz minimum 3-5 lat szkolenia w pułkach lotniczych i CDL/.

1/ Krótkotrwały kurs odbywany przez kandydatków na dowódców oddziałów lotnictwa nie ma istotnego znaczenia dla teorii i praktyki walki lotnictwa i w dalszych rozważaniach nie uwzględnia się tego problemu.

Rys. 1. SCHEMAT PROCESU KSZTAŁCENIA OFICERÓW PIONU DOWÓDCZEGO I SZTABOWEGO WOJSK LOTNICZYCH

W dotychczasowym programie studiów WOSL zawarto cel kształcenia, który brzmi "przygotowanie pilotów o wysokich marksistowsko-leninowskich walorach ideowo-politycznych, doskonałych pilotów LM i LMSz, zdolnych do pełnienia funkcji dowódczej na stanowisku pilota i starszego pilota". Jest także wzmianka, że po wykazaniu odpowiednich predyspozycji w jednostce absolwent WOSL może dowodzić kluczem lotniczym. Zakłada się, że po ukończeniu uczelni pilot powinien umieć prowadzić walkę powietrzną i szturmować cele naziemne w warunkach przewidzianych dla pilota III klasy.

Aby móc wyciągnąć wnioski, w jakim stopniu szkolenie w dziedzinie taktyki lotnictwa odpowiada celom kształcenia, należy przedstawić tematykę szkolenia w poszczególnych latach nauki:

I rok nauki

1. Istota, zakres i treść nauczania taktyki lotnictwa	2 h
2. Struktura organizacyjna lotnictwa	2 h
3. Podstawy taktyki lotnictwa transportowego	4 h
4. Podstawy taktyki działań LWL	4 h
5. Podstawy taktyki działań lotnictwa morskiego	4 h

II rok nauki

1. Podstawy taktyki LMSz /LMB/	8 h
2. - " - " - LM OPK i obrony powietrznej wojsk	8 h
3. Zasady maskowania działań bojowych lotnictwa.	2 h

III rok nauki

1. Metody szkolenia taktycznego WL i OPK	6 h
2. Walka powietrzna LM	8 h
3. Działania bojowe lotnictwa podczas zabezpieczenia innych rodzajów lotnictwa	2 h
4. Zasady prowadzenia walki radioelektronicznej w lotnic- twie	4 h

IV rok nauki

1. Zasady i metody pracy na mapie	8 h
2. Pokonywanie OPL nieprzyjaciela przez LMSz /LMB/	4 h

3. Współdziałanie LM z naziemnymi środkami OPL	6 h
4. Przebazowanie pułku lotniczego	2 h
5. Metodyka wypracowania decyzji przez dowódcę pułku lotniczego	2 h
6. Działania bojowe LM w systemie OPK i obrony przeciwlotniczej wojsk /ćwiczenie grupowe/	16 h
7. Działania bojowe LMSz na typowe obiekty pola walki	14 h
8. Egzamin	6 h

Tematyka z rozpoznania powietrznego i armii obcych obejmuje także ogólne problemy, jak na przykład:

1. Ogólna charakterystyka zgrupowań sił zbrojnych NATO na SETDW.
2. Obrona przeciwlotnicza wojsk NATO.
3. Lotnictwo sił powietrznych NATO.
4. Przygotowanie i wykonanie lotu na rozpoznanie powietrzne.
5. Taktyka rozpoznania powietrznego typowych obiektów pola walki.

Tematyka w przedmiotach: nawigacja, bombardowanie, aerodynamika, strzelanie powietrzne obejmuje wiedzę nakreśloną przez ramy teorii tych przedmiotów. Brak jest wyraźnego związku pomiędzy tymi przedmiotami, a tematyką taktyczną. Ta ostatnia jest zbyt ogólna, aby konieczny związek mógł być utrzymany. Jedynie rozdział "nawigacja taktyczna" integruje częściowo ten przedmiot z taktyką lotnictwa.

Treść merytoryczna szkolenia teoretycznego oficerów pionu sztabowego jest zbliżona do przedstawionego wyżej.

Reasumując, można zauważyć, że szkolenie teoretyczne w zakresie taktyki lotnictwa i przedmiotów stanowiących niejako bazę do tego szkolenia /aerodynamika, nawigacja, bombardowanie, strzelanie powietrzne, armie obce/ umożliwią opanowanie raczej ogólnych wiadomości. Dostrzegą się wyraźny brak taktyki walki pojedynczej załogi, pary i klucza. Problem ten dostrzegany jest przez komendę WOSL. W nowym programie zamierza się wyeksponować tę dziedzinę wiedzy i umiejętności.

Z przeprowadzonego w WOSL wywiadu wynika, że absolwenci w procesie szkolenia w powietrzu opanowują praktycznie podstawy walki powietrznej w dzień oraz rozpoznawanie i szturmowanie celów naziemnych. Są oni jednak wyszkoleni do wykonywania tego typu

zadań w uproszczonych warunkach i nie można przyjmować, że opanowali w pełni walkę pojedynczej załogi i pary.

I.2. Nauczanie taktyki lotnictwa /walki/ w oddziałach lotnictwa.

Jest zrozumiałe, że nie można uogólniać wniosków o nauczaniu taktyki lotnictwa /walki/ na podstawie fragmentarycznych badań przeprowadzonych tylko w wybranych pułkach. Autorytatywnym sprawdzianem umiejętności prowadzenia walki, przez personel latający określonego pułku może być tylko wynik wielokrotnego wykonania zadań wynikających z przeznaczenia taktycznego danego pułku. Takich badań nie prowadzono. Tym niemniej, nawet fragmentaryczne spostrzeżenia, mogą sugerować potrzebę podejmowania określonych przedsięwzięć w przyszłości.

Personel latający pułku cechuje z reguły znaczne zróżnicowanie stażu służby, związane z tym doświadczenie i umiejętności, nawet w grupach formalnie równych pod względem posiadanej klasy pilota.

W toku badań postanowiono poznać jak piloci interpretują pojęcie "walka lotnictwa". W tym celu w ankiecie postawiono pytanie - co oznacza pojęcie "umiejętność prowadzenia walki". Ocenione wyniki 168 odpowiedzi przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

Oceny znajomości pojęcia "walka lotnictwa"

Kategoria personelu latającego	Ilość respondentów	Skala ocen 2-5				Uwagi
		5	4	3	2	
Piloci i starsi piloci	81	2	9	40	30	Średnia ocena 2,79
Dowódcy kluczy	38	1	9	15	13	Średnia ocena 2,94
Personel kierowniczy eskadr	36	3	10	13	10	Średnia ocena 3,16
Personel kierowniczy pułku /bez dowódców/.	13	-	3	8	2	Średnia ocena 3,07

Średnia ocen wypadła 3.04. Zadając pytanie wyjaśniono o co chodzi. Przyjęte kryteria oceny uwzględniały zaskakujący sposób prowadzenia wywiadu. Tym niemniej trudno uznać, że wynik jest zadawalający. Świadczy on, że prawdopodobnie na co dzień nie używane jest pojęcie "walka", a w szkoleniu teoretycznym i praktycznym nie eksponuje [dobitnie] się treści walki poszczególnych załóg i grup taktycznych samolotów.

Usiłowano ustalić przyczyny tego stanu rzeczy. W tym celu poddano analizie treść formułowanych celów, zadań i tematyki szkolenia taktycznego. W rezultacie stwierdzono tendencje nadmiernego przenoszenia spraw operacyjnych do szczebla pułków. Problem ten można zilustrować na przykładzie określania głównych tematów i celów szkolenia oddziałów lotnictwa. I tak na przykład temat główny szkolenia jednego z pułków brzmi: "Zwalczanie środków napadu nieprzyjaciela na terytorium kraju w systemie OPK w ramach operacji przeciwpowietrznej, niszczenie i obezwładnienie środków OPL i przenoszenia broni jądrowej nieprzyjaciela w operacji powietrznej z jednoczesnym przebazowaniem pułku na lotnisko operacyjne, a następnie udział w czterostopniowym systemie porażenia ogniowego nieprzyjaciela działaniami na pełny promień taktyczny samolotów z pokonywaniem OPL nieprzyjaciela na trasie i w rejonie atakowanego obiektu".

Temat główny szkolenia innego pułku został sformułowany następująco: "Odpieranie nalotów środków napadu powietrznego nieprzyjaciela we współdziałaniu z KOPK z lotnisk stałych i zapasowych oraz udział w operacji powietrznej z jednoczesnym przebazowaniem i przejściem do osłony wojsk lądowych i obiektów morskich, szczególnie zwalczanie celów stosujących manewr i silne zakłócenia radioelektroniczne!"

Również zadania cząstkowe formułowane są w ujęciu operacyjnym. Na przykład temat LTC dla jednego z pułków brzmi: "Przebazowanie pułku, zabezpieczenie wejścia do bitwy wojsk armii, a następnie OGM oraz udział w odparciu przeciwuderzenia w warunkach użycia broni masowego rażenia".

Prowadzący badania starali się odpowiedzieć sobie na dwa podstawowe pytania. Po pierwsze - czy formułowane w skali operacyjnej tematy dla pułku nie eliminują jego szkolenia w umiejętności prowadzenia walki? Po drugie - jaki jest wpływ kształcenia absolwentów ASG na ich umiejętność doboru tematyki szkolenia taktycznego pułku? Brano pod uwagę fakt, że za ewentualne błędy popełnione w szkoleniu taktycznym przez absolwentów ASG są również odpowiedzialni nauczyciele tej uczelni.

Niestety, obok wielu bezprzeczyńnych osiągnięć w szkoleniu taktycznym pułków, szereg problemów budzi wątpliwości. W niektórych wypadkach widoczny jest nieadekwatny do potrzeb dobór tematyki szkolenia z taktyki lotnictwa /walki/. W jednym z pułków dla pilotów bezklasowych i 3 klasy zaplanowano następujące tematy:

- 1/ Przeznaczenie i zadania pułku ..... 3 h
- 2/ Dowodzenie, współdziałanie i łączność w czasie działań pułku ..... 2 h
- 3/ Organizacja i prowadzenie działań bojowych pułku w ramach walki o lokalną przewagę w powietrzu ..... 2 h
- 4/ Zwalczanie SNP nieprzyjaciela w systemie OPK z jednoczesnym przebazowaniem i udziałem w operacji powietrznej ..... 2 h
- 5/ Zabezpieczenie działań bojowych ..... 3 h
- 6/ Środki zakłóceń będące na wyposażeniu WP, zasady ich pracy i ich wykorzystanie przez lotnictwo frontowe ..... 2 h
- 7/ Środki OPL będące na wyposażeniu WP i zasady współdziałania z nimi ..... 2 h
- 8/ Obrona naziemna lotniska ..... 2 h
- 9/ Zasady współczesnej walki ogólnowojskowej ..... 2 h

Tematyka z armii obcych i rozpoznania powietrznego

- 1/ Przeznaczenie, ogólne zadania i wyposażenie poszczególnych rodzajów lotnictwa sił powietrznych NATO ..... 2 h
- 2/ Charakterystyka sił lądowych państw NATO jako obiektu rozpoznania i uderzeń ..... 2 h
- 3/ Charakterystyka sił lądowych państw NATO jako obiektu rozpoznania i uderzeń ..... 2 h
- 4/ Organizacja, ugrupowanie bojowe oraz możliwości naziemnych środków OPL państw NATO. 2h

5/ System obiegu informacji rozpoznawczej w czasie organizacji i prowadzenia rozpoznania na korzyść wojsk frontu.

2 h

Przytoczono pełny zestaw tematów. Z ich treści wynika, że w tym wypadku "operacyjne" cele szkolenia formułowane dla pułku determinują treść tematyki szkolenia, którą doprowadza się do najniższych szczebli. Nie ma w tej tematyce w zasadzie nic o taktyce wykonywania konkretnych zadań bojowych /walce/ i szczegółowych wiadomości o potencjalnych obiektach /celach/ uderzeń /rozpozna- nia, ataku/.

Powyższe przykłady sugerują, że szkolenie teoretyczne w zakre- sie taktyki lotnictwa /walki/ oraz armii obcych nie zawsze sprzyja szkoleniu bojowemu w powietrzu. Uogólnianie takiego stwierdzenia byłoby błędem. W rzeczywistości w każdym pułku oprócz systematycznego doskonalenia załóg samolotów /śmigłowców/ w wykonywaniu zadań bo- jowych wynikających z przeznaczenia danego rodzaju lotnictwa, spe- cjalizuje się nakazane ilości załóg w wykonywaniu zadań nietypo- wych, z zastosowaniem skomplikowanych manewrów, w utrudnionych wa- runkach itp. Z danych statystycznych wynika, że piloci od poziomu 2 klasy wzwyż biorą udział w ćwiczeniach z wojskami lądowymi średnio 2-3 razy w roku /LRT i LWL 6-8 razy w roku/ oraz 2 krotnie w ciągu roku uczestniczą w ćwiczeniach taktyczno-bojowych organizowanych i prowadzonych przez pułki. Nie podważając w najmniejszym stopniu ustalonych prawidłowości procesu szkolenia bojowego w powietrzu, prowadzący badania pragną zwrócić uwagę na niektóre jego aspekty. Otóż organizatorzy szkolenia taktycznego /w umiejętności prowadze- nia walki/ mają świadomość tego, co można jeszcze usprawnić. Mimo, że zaleca się doskonalenie pilotów w atakowaniu obiektów naziem- nych z pierwszego nalotu i z różnych kierunków, to jednak w dalszym ciągu istnieją ścisłe obwarowania instrukcyjne dotyczące użytkowa- nia poligonów, stojące temu na przeszkodzie. Ograniczenia obowiązują nawet w sprzyjających warunkach terenowych, jak na przykład na poligonie Ślubowo^{1/}.

Tradycyjne makiety celów naziemnych na poligonach w postaci kręgów bombardierskich, sylwetek samolotów makiety lub ograniczonej gamy wraków sprzętu bojowego nie zapewniają osiągnięcia wszystkich

1/ Dane uzyskane w drodze wywiadu udzielanego przez personel kierowniczy pułków zgodnie z prośbą prowadzącego badania.

celów szkoleniowych. Po pewnym czasie piloci znają wszystkie szczegóły "własnego" poligonu i nie występuje konieczny element wykrycia celu, a manewr i prowadzenie ognia przebiega w rutynowych warunkach.

Do imitacji celów powietrznych wykorzystywane są samoloty własne /Mig-21, AN-2/. Zazwyczaj wykonują one lot z zachowaniem ustalonych warunków, odbiegających od tych, które stosowałyby samoloty rzeczywistego przeciwnika. Praktycznie nie ma warunków do szkolenia LM w prowadzeniu walki z najnowszymi samolotami potencjalnego przeciwnika /F-16/. Podobnie rzecz się ma ze zwalczaniem pocisków manewrujących typu Cruise oraz samolotów wykorzystywanych w systemie Aycs. Aby móc prowadzić skuteczną walkę z przeciwnikiem powietrznym i naziemnym trzeba o nim posiadać niezbędne informacje i mieć opracowaną taktykę walki. Tymczasem posiadane dane o nowych konstrukcjach, z przyczyn obiektywnych nie są wystarczające. Chyba nie można też oczekiwać, aby każdy pułk oddzielnie rozwiązywał teoretyczne problemy walki. Jest to problem ważny, a zarazem złożony. Personel kierowniczy, latający i sztabowy pułków lotnictwa niezbyt korzystnie ocenia dostępną literaturę z zakresu taktyki /walki/ lotnictwa, co obrazują dane zawarte w tabeli 2. Podobną opinię wyrażali ankietowani piloci o dostępnych im materiałach z zakresu armii obcych, aerodynamiki, nawigacji, bombardowania, strzelania powietrznego i innych. Często podkreślano, że niezbędna im wiedza lotnicza jest rozproszona w bardzo wielu wydawnictwach i mało konkretna. Poszczególne wydawnictwa są z reguły niejawne i piloci mają z tego tytułu formalne przeszkody w korzystaniu z tych wydawnictw. Wskazywano, że w niektórych armiach istnieją użyteczne i to jawne wydawnictwa kieszonkowe, zawierające podstawową wiedzę lotniczą^{1/}.

Personel latający postulował, aby kompetentni przełożeni sprecyzowali, raczej zweryfikowali wiedzę i umiejętności według podziału: z czym pilot o określonym poziomie wyszkolenia powinien być zapoznany; co ściśle znać; co umieć robić. Podawano przykłady kiedy to w czasie egzaminów /sprawdzianów/ zadaje się im zupełnie nieoczekiwane pytania, na przykład jakiej grubości płytę pancerną przebijają kierowane pociski przeciwpancerne wojsk NATO.

1/ Sprawocznik lietczika i szturmana, wyd. MON ZSRR, Moskwa 1974.
Sprawocznik awiacjonnogo tiechnika, wyd. MON ZSRR, Moskwa 1974.

OPINIA ANKIETOWANYCH PILOTÓW O DOSTĘPNEJ LITERATURZE DO SZKOLENIA TAKTYCZNEGO 1/

Ilość wyrażających ocenę i kategoria pilotów	Piloci i star dowódcy		Personel kieszonkowy		Personel kieszonkowy pułku		Ogółem
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	
Treść oceny literatury	86	37	36	8	167	%	%
1. OCENA ILOŚCIOWA							
a/ Ilość niewystarczająca	64	74,4	21	58,3	119	62,5	71,3
b/ Ilość odpowiednia do potrzeb	22	25,6	15	41,7	48	37,5	28,7
2. OCENA FORMY							
a/ Nieprzystępna	68	79,1	22	61,1	123	87,5	73,7
b/ Dobra	18	20,9	14	38,9	44	12,5	26,3
c/ Bardzo dobra	-	-	-	-	-	-	-
3. OCENA TREŚCI MERYTORYCZNEJ							
a/ Przeszarżała	33	38,4	17	46,0	73	37,5	43,7
b/ Ogólnikowa	26	30,2	9	24,3	43	37,5	25,7
c/ Mało przydatna	14	16,3	7	18,9	29	25,0	17,4
d/ Dobra	13	15,1	4	10,8	22	-	13,2
e/ Bardzo dobra	-	-	-	-	-	-	-
4. OCENA STOPNIA WYKORZYSTYWANIA							
a/ Rzadko	75	87,2	33	89,2	137	50,0	82,0
b/ Często	11	12,8	4	10,8	30	50,0	18,0
c/ W szerokim zakresie	-	-	-	-	-	-	-

1/ Analogiczną opinię wyrażali piloci o całej literaturze przeznaczonej do szkolenia lotniczego.

Niestety prowadzący badania nie mogą odmówić zasadności wielu negatywnych ocen dotyczących istniejącej literatury. Rzeczywiście poza informacjami o danych taktyczno-technicznych sprzętu bojowego /nie zawsze tych najbardziej potrzebnych/, ogólnej teorii nawigacji, bombardowania i strzelania powietrznego, spotyka się najczęściej opisy procesów organizowania i prowadzenia działań bojowych na wyższych szczeblach dowodzenia. Brak jest materiałów, merytorycznie wyczerpujących, starannie ilustrowanych, ukazujących kompleksowo taktykę wykonania zadań /walki/ pojedynczych załóg, kluczy i eskadr różnych rodzajów lotnictwa. Można sądzić, że właśnie to jest przyczyną "ucieczki" od tej tematyki zarówno w programie studiów WOSL, pułków lotnictwa i CDL. Tak silnie eksponuje się problem wartości merytorycznej literatury, ponieważ determinuje ona w decydującym stopniu nauczanie teorii walki. Musi mieć oparcie w literaturze nauczający i nauczani. Braku przydatnej literatury nie można usprawiedliwiać obiektywnymi przyczynami.

Inaczej rzecz się ma ze szkoleniem praktycznym lotnictwa w prowadzeniu walki. Znane przyczyny ograniczeń limitu środków na szkolenie lotnicze, muszą powodować wiadome skutki. Początkowo zaplanowano na 1982 rok 30-40 godzin nalotu dla pilota 1 klasy na trening ciągły. Ostatnio limit ten powiększono o 10-15 godzin. Istnieją jednak pewne zjawiska subiektywne, nie w pełni sprzyjające efektywnemu szkoleniu praktycznemu lotnictwa w umiejętności prowadzenia walki. W zasadzie powszechnie odczuwa się że w procesie kontroli i inspekcji pułków lotnictwa nie wystarczająco ekspozowany jest poziom wyszkolenia taktycznego. Znany jest wprawdzie przypadek podwyższenia ogólnej oceny kontrolowanego 3 plmb o 0,5 stopnia przez gen. broni Eugeniusza MOLCZYKA za wyjątkowo efektywne wykonanie zadań na poligonie, lecz dokumenty normatywne nie regulują tej kwestii. Lęk przed nieszczęśliwym zdarzeniem jednostkowym lub troska o dziesiątki spraw drugorzędnych, często przesłaniają problem główny w szkoleniu i działalności pułku.

I.3. Nauczanie taktyki lotnictwa /walki/ w CDL

Dla CDL postawiono zadanie przeprowadzenia kursów mających na celu odpowiednie przygotowanie pilotów samolotów odrzutowych, śmigłowców i samolotów transportowych do spełniania określonych funkcji dowódczych. W miarę potrzeb mogą być prowadzone także kursy dla personelu naziemnego - tabela 3.

Tabela 3

Rodzaje kursów prowadzone przez CDL

Lp.	Specjalność słuchaczy kursu	Rodzaj kursu	Czas trwania	Uwagi
1.	Dowódcy kluczy	Kurs doskonalący	2 miesiące	
2.	Szefowie strzelania powietrznego eskadr	- " -	3 miesiące	
3.	Nawigatorzy eskadr	- " -	- " -	Również kursy przeszkalania
4.	Dowódcy eskadr	WKDO	6 miesięcy	
5.	Zastępcy dowódców pułków /dowódcy sztabów eskadr/	Kurs doskonalący	1 miesiąc	
6.	Nawigatorzy naprowadzenia	Kurs doskonalący lub WKDO	3-6 miesięcy	
7.	Starsi oficerowie operacyjni sztabów pułków	WKDO	6 miesięcy	
8.	Starsi oficerowie rozpoznania sztabów pułków	- " -	- " -	
9.	Szefowie sztabów batalionów zaopatrzenia	- " -	- " -	
10.	Oficerowie ruchu lotniczego	- " -	- " -	WOPK

Mimo, że w etacie CDL przewidziano istnienie eskadry lotniczej, to jednak nie została ona utworzona i z przyczyn obiektywnych nie ma możliwości utworzenia takiej eskadry w dającej się przewidzieć perspektywie czasu. Zatem kursy te polegają na rozszerzaniu i pogłębianiu wiadomości teoretycznych słuchaczy kursów. Z wyjątkiem kursów specjalistycznych, programy szkolenia pozostałych kursów pod względem przedmiotów, są zbliżone do programu WOSL. Różnica polega na doborze tematyki w ramach przedmiotów i ilości czasu. Na przykład dla WKDO dowódców eskadr program przewiduje 30 przedmiotów nauczania. Praktyczne nauczanie CDL może prowadzić tylko drogą nielicznych, i to fragmentarycznych pokazów. Ze względu na usytuowanie CDL istnieją skromne możliwości stosowania szkolenia instruktorsko-pokazowego, gdyż dostępna jest praktycznie tylko baza szkoleniowa pułku lotnictwa szkolno-bojowego i WOSL. Jak wskazują wstępne doświadczenia baza ta w najwyższym stopniu zapewnia nauczanie kandydatów na kierowników lotów, nawigatorów UL itp.

Większość oficerów personelu latającego ubiegających się o przyjęcie na studia w ASG osiąga w oddziałach lotnictwa stanowiska personelu kierowniczego eskadr, lecz rzadko posiada odpowiednią wiedzę taktyczną i umiejętności konieczne na tych stanowiskach. Nie wszyscy wcześniej kończą kurs w CDL. Na przykład w grupie 13 kandydatów wojsk lotniczych ubiegających się o przyjęcie na studia w roku akademickim 1982/83 tylko 5 posiada ukończony kurs w CDL. Spośród 9 kandydatów WOPK ukończonym kursem w CDL legitymuje się 4 oficerów /2 nawigatorów naprowadzania/. Jeśli nawet przyszli słuchacze ASG odbyli przeszkolenie na kursie to i tak ich umiejętności praktyczne prowadzenia walki /nauczania walki/ nie wzrastają. Bezspornie rozszerzają i pogłębiają na kursie swe wiadomości teoretyczne. Trzeba jednak zauważyć, że w skład uczestników określonego kursu powoływanych jest 30 i więcej oficerów z różnych rodzajów lotnictwa wojsk lotniczych i OPK. Mimo wysiłków kierownictwa CDL zmierzających do wydzielenia w ramach kursu grup /np.: grupa pilotów LWL i LT/ szkolonych według nieco zróżnicowanego programu szkolenia, to jednak z przyczyn obiektywnych nie ma możliwości uwzględniania szczegółowych zainteresowań poszczególnych oficerów kursu, stosownie do rodzaju lotnictwa, w którym pełnią służbę.

Ocenia się, że jednym z bardziej przystosowanych do potrzeb jest program kursu dowódców eskadr. Program ten opracowano w 1980 r. w przedmiocie taktyka lotnictwa zawarto następujące tematy:

1. Przeznaczenie, zadania, sposoby działań bojowych i zasady wykorzystania LM. 2 h
2. Organizacja, uzbrojenie i bazowanie plm. 1 h
3. Zadania, możliwości bojowe LM i metodyka ich obliczania. 4 h
4. Współdziałanie LM z naziemnymi środkami OPL. 2 h
5. Przygotowanie /przygotowanie i organizacja/ oraz prowadzenie i zabezpieczenie działań bojowych plm /Trening sztabowy/. 6 h
6. Seminarium z tematów 1-5. 3 h
7. Przeznaczenie, zadania, sposoby działań bojowych i zasady wykorzystania LMB /LMSz/. 2 h
8. Organizacja, uzbrojenie i bazowanie plmb /plmsz/. 1 h
9. Zadania, możliwości bojowe plmb /plmsz/ oraz metodyka ich obliczania. 4 h
10. Przedsięwzięcia organizacyjne na szczeblu pułku i eskadry oraz sposoby pokonywania OPL przez elmb /elmsz/. 2 h
11. Przygotowanie i lot elmb na wykonanie zadania bojowego. 6 h
12. Seminarium z tematów 7-11. 3 h
13. Przeznaczenie, zadania, sposoby działań bojowych i zasady wykorzystania LWL /głównie ŚB/ 2 h
14. Organizacja, uzbrojenie i bazowanie pułku LWL. 1 h
15. Przeznaczenie, zadania, sposoby działań i zasady wykorzystania LT. 2 h
16. Przygotowanie i wysadzenie desantu taktycznego przez pśt oraz jego zabezpieczenie przez plm i plmb. 6 h
17. Seminarium z tematów 13-16.
18. Ćwiczenie grupowe n.t.: "Przygotowanie i wykonanie zadania bojowego przez elmb /elmsz, elm/. 12 h
19. Egzamin.

Rozpoznanie powietrzne

1. Pojęcia rozpoznania powietrznego i zasady wykorzystania LR.	2 h
2. plrt, służba rozpoznawcza plm, plmsz, plmb, plwl	2 h
3. Aparatura rozpoznawcza samolotów i śmigłowców.	2 h
4. Zadania, obiekty rozpoznania, możliwości załóg i pododdziałów LR oraz metodyka obliczania możliwości.	2 h
5. Sposoby poszukiwania obiektów przez załogi i grupy LR. Przedsięwzięcia zmniejszające skuteczność OPL nieprzyjaciela	3 h
6. Treść i forma dokumentów rozpoznania powietrznego - pułk - eskadra - załoga.	3 h
7. Obieg informacji z rozpoznania powietrznego /trening/	6 h

Nawet ten najbardziej, zdaniem naszym przystosowany do potrzeb program, zawiera zbyt mało tematów poświęconych problemom wykonania zadań bojowych /walki/ przez eskadrę lotniczą. Można zauważyć, że to co jest najbardziej istotne dla dowódców eskadr występuje w tematach 11 i 18 taktyki lotnictwa oraz w temacie 5 rozpoznania powietrznego. Treść pozostałych tematów jest swego rodzaju potwierzeniem wiadomości ogólnych będących przedmiotem szkolenia w WOSL i oddziałach lotnictwa. Program dla kursu dowódców kluczy, opracowany w 1979 r. jest jeszcze bardziej ogólny.

I.4. Wnioski

Zebrane w toku fragmentarycznych badań informacje o nauczaniu walki w WOSL, wybranych oddziałach lotnictwa i CDL umożliwiają sformułowanie wniosków mających istotne znaczenie dla dalszej działalności dydaktyczno-naukowej Wydziału Wojsk Lotniczych i OPK ASG WP. Jesteśmy przekonani, że wnioski te, być może skorygowane, zostaną wykorzystane również przez inne instytucje zajmujące się szkoleniem kadr lotnictwa. Mając to na względzie widzimy potrzebę zwrócenia uwagi, przede wszystkim na następujące problemy:

- 1/ Zgodnie z regulaminem studiów w ASG WP przewiduje się, że przyjmowani do uczelni oficerowie zajmowali wcześniej co najmniej stanowiska dowódców kluczy /kompanii/ lub pełnili służbę na stanowiskach oficerów sztabu pułku. Potrafią szkolić i dowodzić takimi pododdziałami w walce, a ponadto znają zagadnienia prowadzenia walki przez eskadrę /batalion/.
- 2/ Podstawy teoretyczne i umiejętność walki pojedynczych załóg oraz w składzie pary samolotów piloci powinni opanować w WOSL. Podczas szkolenia w oddziałach lotnictwa i CDL zakłada się utrwalenie powyższych umiejętności oraz do czasu skierowania na studia w ASG wyszkolenie przyszłych słuchaczy jako dowódców kluczy lub eskadr /równorzędnych/.
- 3/ Analiza procesu szkolenia w WOSL, oddziałach lotnictwa i CDL prowadzi do wniosku, że w rzeczywistości oficerowie kierowani na studia w ASG nie posiadają zakładanych wiadomości o walce i umiejętności organizowania walki klucza oraz eskadry lotniczej /kompanii, batalionu/.
- 4/ Stwierdzono tendencje zajmowania się w teoretycznym szkoleniu taktycznym podchorążych WOSL, pilotów w oddziałach lotnictwa i w CDL problemami oddziałów, związków taktycznych, a nawet rodzajów lotnictwa z wyraźnym uchylaniem się od taktyki działania /walki/ pojedynczej załogi, pary, klucza i eskadry, co powinno szczególnie dominować w tych ogniwach szkolenia.
- 5/ Skoro stwierdza się brak właściwego ukierunkowania teoretycznego szkolenia taktycznego, co wykazano w treści niniejszego sprawozdania, to nie można oczekiwać, aby inaczej było w szkoleniu praktycznym. Wniosek ten formułuje się na zasadzie domniemania, ponieważ nie prowadzono badań przebiegu szkolenia praktycznego. Do formułowania takiego sądu upoważnia między innymi poziom wiadomości i umiejętności prezentowanych przez oficerów wojsk lotniczych przyjmowanych na studia w ASG.
- 6/ Podczas oceniania działalności szkoleniowej personelu kierowniczego pułków i eskadr nie jest eksponowany poziom wyszkolenia taktycznego składu osobowego. Istnieje przekonanie, że cały dorobek w tym względzie niweluje nieszczęśliwy wypadek, jednostkowe naruszenie dyscypliny wojskowej, uchybienia

w estetyce zewnętrznej koszar itp. W efekcie dziesiątki spraw przesłaniają problem główny, jakim jest obok wysokiego stanu moralno-politycznego, wyszkolenie bojowe, a więc przygotowanie do prowadzenia walki.

7. WOSL, CDL i oddziały lotnictwa nie dysponują zwartą, merytorycznie wyczerpującą i przystępnie opracowaną literaturą, przedstawiającą kompleksowo taktykę wykonywania zadań przez pojedyncze załogi, pary, klucze i eskadry poszczególnych rodzajów lotnictwa. Wskazuje się, że w wielu różnych opracowaniach zawarte są te same ogólne wiadomości, przepisywane bezkrytycznie z wycofywanych wydawnictw. Zainteresowani oceniają, iż ogólnikowość w literaturze ciągle wzrasta, staje się szkodliwą manierą.
8. Oddziały lotnictwa odczuwają brak opracowań omawiających całościowo metodykę organizowania i prowadzenia szkolenia taktycznego. Wskazuje się przy tym, że podręcznik wydany przed około 20 laty i niedawno wycofany z użytku, był bardziej przydatny, niż obecnie obowiązujące materiały. Organizatorzy szkolenia taktycznego opierają się w swej działalności na wytycznych obowiązujących w określonym roku szkoleniowym. Sugerują jednak potrzebę posiadania zadań długofalowych, stworzenia wieloletniego systemowego programu szkolenia taktycznego. Podkreślano wielokrotnie natarczywość poprawek dokonywanych w programach, instrukcjach i innych dokumentach normatywnych. Co bardziej złośliwi nazywają te zjawiska "poprawkami do poprawek". Prowadzący badania oceniają, że w wielu wypadkach, sygnalizowane uwagi krytyczne są merytorycznie uzasadnione.

II. PRÓBA OCENY ABSOLWENTÓW WWLIOPK ASG WP JAKO ORGANIZATORÓW SZKOLENIA TAKTYCZNEGO ODDZIAŁÓW LOTNICTWA

Z celów kształcenia w ASG WP wynika, że absolwenci naszej uczelni powinni być przygotowani do pełnienia służby wojskowej na stanowiskach dowódczych i sztabowych, w oddziałach i związkach taktycznych lotnictwa. Być swego rodzaju ekspertami w znajomości problemów militarno-politycznych. Umieć rozwiązywać złożone problemy taktyczne należące do organizacji i prowadzenia działań bojowych /walki/ oddziałów i związków taktycznych lotnictwa na współczesnym polu walki. Ponadto mają być zapoznani z zasadami szkolenia wojsk w okresie pokoju oraz administrowaniem jednostkami wojskowymi. Przed wyznaczeniem naszych absolwentów na stanowiska dowódców pułków przechodzą oni specjalne przeszkolenie w CDO, ponieważ zwykle upływa kilka lat od chwili ukończenia uczelni do czasu objęcia stanowiska dowódczego.

W świetle powyższego można stwierdzić, że po pierwsze absolwenci nasi muszą umieć przede wszystkim organizować i prowadzić walkę w rzeczywistych działaniach bojowych. Po drugie, przygotowanie personelu latającego lotnictwa do walki polega na praktycznym nauczaniu /treningu/ wykonywania zadań wynikających z przeznaczenia danego rodzaju lotnictwa w warunkach maksymalnie zbliżonych do przewidywanych na współczesnym polu walki. Wiemy co powinni znać i umieć nasi absolwenci. A co znają i potrafią? Odpowiedź na to pytanie nie jest łatwa. Zarówno prowadzący badania jak i obiekt badany /absolwenci/ mają do problemu stosunek subiektywny. Zwykle najtrudniej oceniać obiektywnie siebie. Tym niemniej podjęliśmy taką próbę. Z samooceny naszych absolwentów wynika, że czują się oni na ogół dobrze przygotowani do organizowania działań bojowych pułku oraz dowodzenia nim w walce. Natomiast uważają, że ASG WP nie w pełni przygotowuje do "pracy" w okresie pokoju. Zastrzeżenie to sformułowano kurtuazyjnie, traktując ten fakt jako działanie zamierzone uczelni, ponieważ na każdym stanowisku istnieją przypisane specyficzne obowiązki i zajmowanie się w toku studiów szczegółami musiało by utrudnić zgłębianie istoty taktyki i sztuki operacyjnej, opanowanie zasad

i reguł ponadczasowych, uniwersalnych. Na usilne nalegania aby wskazano co należałoby usprawnić w procesie studiów, indagowani absolwenci sugerowali celowość rozszerzenia programu nauczania zarządzania, administrowania, prawa administracyjnego, a także zmodyfikowania programu nauczania problematyki tyłowego zabezpieczenia działań. Rozwijając ostatnią sugestię wskazywano, że w toku studiów nie dostrzegali wyraziście wszystkich uwarunkowań związanych z zabezpieczeniem tyłowym działań bojowych lotnictwa.

W samoocenie naszych absolwentów były i inne ciekawe wypowiedzi. Twierdzono, że akademia rzeczywiście uczy samodzielnego myślenia oraz umiejętności rozwiązywania problemów nowych. Skoro zdarzają się absolwenci nieporadni, to przyczyny tego zjawiska są wielorakie. Unikając obszernego opisu wszystkich wypowiedzi, niektóre jednak warto wziąć pod uwagę. A oto one: przygotowanie oficerów do studiów w akademiach nie ma charakteru planowego; wielu oficerów ubiegających się o przyjęcie na studia czyni to bez głębszej wyobraźni co do dalszej drogi służbowej; wielu zdolnych pilotów ocenia studia wyższe jako "nieopłacalne", gdyż ich ukończenie uniemożliwia im po utracie grupy zdrowia wcześniejsze przejście na emeryturę, a jednocześnie uzyskanie dyplomu akademickiego nie wnosi istotnych zmian w statusie materialnym; z konieczności ASG WP przyjmuje na studia także oficerów o "miernych" zdolnościach, czasami takich, z którymi przełożeni chcą się rozstać; słuchacze mało zdolni, nieposiadający wewnętrznych motywacji do intensywnej nauki powinni być relegowani z uczelni w pierwszym roku studiów, a nawet w latach późniejszych; akademia powinna wdrażać do pracy w ciężkich warunkach, stwarzanie "cieplarnianych" warunków studiów zaprzecza rozwojowi samodzielności, zaradności, odporności psychicznej i wytrwałości w dążeniu do osiągnięcia zamierzonych celów w służbie wojskowej. Prowadzący badania nie są w stanie wykazać braku zasadności powyższych twierdzeń. Większość przytoczonych spostrzeżeń pokrywa się z wynikami naszych obserwacji. Uznajemy słuszność tych ocen.

To co powiedzieliśmy dotychczas, nie daje odpowiedzi na podstawowe pytania: czy nasi absolwenci znają istotę nauczania walki lotnictwa?, jakie błędy popełniamy w procesie kształcenia w tym względzie?. Odpowiedź na pytanie pierwsze nie może być pozytywna.

Podczas badań potwierdzono, iż rzeczywiście absolwenci nasi sprawujący aktualnie funkcje dowódcze nie wszystkie problemy związane z nauczaniem prowadzenia walki rozwiązują należycie. Rzecz wymaga ścisłego sprecyzowania. Stwierdzono pewną bezradność w nauczaniu prowadzenia walki z przeciwnikiem dysponującym nowym sprzętem bojowym /samolotami F-16, rakietami typu Cruise, systemem Avacs, nowymi generacjami rakiet "powietrze-powietrze", "powietrze-zie-mia", "ziemia-powietrze"/. Można by argumentować, że w czasie kiedy kształciliśmy obecny personel kierowniczy pułków /przed 5-10 laty/, sprzętem tym potencjalny przeciwnik nie dysponował. Byłoby to jednak przysłowiowe "odbijanie piłeczki". Chcemy spojrzeć "prawdzie w oczy". Absolwent nasz powinien umieć rozwiązywać także nowe problemy taktyczno-operacyjne. A dlaczego nie rozwiązuje? W tym wypadku trzeba postawić kolejne pytania - czy nasz absolwent ma warunki, aby właściwie wdrażać umiejętność prowadzenia walki, a nie umie tego czynić, czy też istnieją przyczyny obiektywne, których nie może pokonać? Czy występują oba zjawiska równoległe? Co przeważa? Chcąc odpowiedzieć na te kolejne pytania należy uprzednio uzmysłowić sobie fakt podstawowy, że we współczesnej wojnie lotnictwo walczy w składzie małych grup taktycznych - klucz, eskadra. Starcia zbrojne /walki/ pułków i dywizji są sumą walk ich pododdziałów. O wyniku działań pułków i dywizji decydują rezultaty walk pododdziałów toczone w jednym lub różnych czasach i rejonach. Zatem poziom wyszkolenia załogi, umiejętność prowadzenia walki w składzie pary, klucza i eskadry determinują stopień przygotowania lotnictwa do działań bojowych. Kto odpowiada za przygotowanie załogi, klucza, eskadry do walki? Nasi absolwenci. Kto ich powinien do tego przygotować? Wcześniej wskazaliśmy, że zadaniem ASG WP jest kształcenie słuchaczy w problematyce organizacji i prowadzenia działań od szczebla oddziału lotnictwa wzwyż. Stosownie do tego zostały ustalone programy, baza szkoleniowa i warunki studiów. Wpajamy naszym słuchaczom teorię i praktykę rozwiązywania problemów taktycznych na szczeblu oddziałów i ZT lotnictwa. Praktyki lotnicze naszych słuchaczy odbywane w macierzystych pułkach służą podtrzymaniu umiejętności pilotowania /samolotów lub śmigłowców/. W świetle tego można stwierdzić, że nie nauczamy i nie jesteśmy w stanie nauczyć praktycznie walki w powietrzu. W myśl założeń słuchacz przed pod-

jęciem studiów w ASG powinien opanować teorię i praktykę walki do eskadry włącznie. Taki jest stan formalny, prawny. Byłoby to jednak uproszczeniem sprawy. Nie można rozwiązywać problemów taktycznych na szczeblu pułku i dywizji nie znając dogłębnie walki klucza i eskadry. Trzeba zatem samokrytycznie stwierdzić, że widocznie nie wystarczająco konsekwentnie egzekwujemy w toku studiów obowiązek wnikania przez naszych słuchaczy w szczegóły walki małych pododdziałów. W świetle wniosków przedstawionych w I rozdziale niniejszego sprawozdania potrzeba taka istnieje nie ze względu na zakres nauczania w ASG lecz z uwagi na realne potrzeby, przynajmniej do czasu kiedy kierowani na studia oficerowie będą spełniali formalne wymogi określone w regulaminie studiów.

Przedstawiliśmy w tym punkcie ogólne refleksje dotyczące oceny naszych absolwentów jako organizatorów szkolenia lotnictwa w umiejętności prowadzenia walki. Wnioski wynikające z tych refleksji przedstawiono w następnej części sprawozdania.

III. WNIOSKI DOTYCZĄCE DOSKONALENIA PROCESU NAUCZANIA WALKI LOTNICTWA

Stwierdziliśmy, że nauczanie walki lotnictwa, w tym efektywność przygotowania absolwentów ASG WP jako organizatorów szkolenia lotnictwa, musi być rozpatrywana i oceniana na tle wszystkich uwarunkowań natury obiektywnej i subiektywnej. Szkolenie taktyczne kadr lotnictwa prowadzone jest wieloszczeblowo /rys.1/, a mianowicie w WOSL, oddziałach lotnictwa, CDL i w ASG WP. Każda wymieniona instytucja ma wpoić szkolonym określony zasób wiedzy o prowadzeniu walki i nauczyć działań praktycznych stanowiących istotę walki lotnictwa. Programy nauczania tych instytucji muszą być z sobą skorelowane i konsekwentnie realizowane pod względem ilościowym i jakościowym. Zależność wyników nauczania osiąganym przez kolejną instytucję od rezultatów działalności szkoleniowej instytucji poprzedniej jest oczywista. Jak wynika z przeprowadzonych badań, istnieje pilna potrzeba podjęcia starań zmierzających do poprawy jakości szkolenia i kształcenia taktycznego /nauczania walki/ we wszystkich jego ogniwach. Działanie powinno mieć charakter kompleksowy. Usprawnienie tylko wybranego ogniwa szkolenia nie może przynieść radykalnej poprawy przygotowania lotnictwa do prowadzenia walki.

Uogólniając wyniki przeprowadzonych badań uważa się, że Wydział Wojsk Lotniczych i OPK ASG WP powinien:

1. Podjąć działania zmierzające do popularyzacji kryteriów decydujących o zakwalifikowaniu kandydatów na studia w naszej uczelni. Podczas egzaminów kwalifikacyjnych skrupulatnie sprawdzać i odpowiednio premiować znajomość taktyki walki pododdziałów lotnictwa /do eskadry włącznie/.
2. W ramach organizowanych przez ASG kursów przygotowawczych eksponować tematykę walki lotnictwa, dążąc do wyrównania poziomu wiedzy przyszłych słuchaczy uczelni. W toku studiów zwłaszcza w pierwszym roku wprowadzić przejściowo nauczanie taktyki działania małych grup taktycznych samolotów /para, klucz, eskadra/. W ramach dotychczasowej tematyki eksponować te właśnie zagadnienia.

3. W opracowywanych przez WWLiOPK materiałach szkoleniowych /podręcznikach, skryptach, ćwiczeniach/ szerzej niż dotychczas naświetlać taktykę wykonania zadań przez samoloty i śmigłowce wszystkich rodzajów lotnictwa.
4. W prowadzonych ćwiczeniach grupowych i dowódczo-sztabowych stawiać słuchaczom zadania polegające na rozwiązywaniu w szczególności działań w przestrzeni i czasie, manewru i prowadzenia ognia przez grupy taktyczne samolotów.
5. Tematykę prac rocznych /kursowych/ słuchaczy pierwszego kursu ukierunkować na rozwiązywanie problematyki walki lotnictwa. Zlecać dyplomantom prowadzenie częściowych badań i rozwiązywanie problemów walki pododdziałów lotnictwa.
6. Zainteresować kadre naukowo-dydaktyczną WWLiOPK podejmowaniem prac doktorskich i habilitacyjnych, których przedmiotem badań będzie prognozowana taktyka walki lotnictwa z obiektami potencjalnego nieprzyjaciela będącymi aktualnie w stadium projektowania lub budowy. Działanie to powinno zmierzać do eliminacji zjawiska wieloletniej "niewiedzy" taktycznej jaka powstaje obecnie na skutek dokonywanych zmian strukturalnych wojsk oraz wprowadzania do uzbrojenia nowego sprzętu bojowego.
7. Inspirować koło naukowe słuchaczy do podejmowania w ramach seminariów i odczytów tematów walki lotnictwa.
8. Wzmocnić aktywność publicystyczną kadry i słuchaczy wydziału w dziedzinie walki lotnictwa. Wystąpić z odpowiednią inicjatywą w tym względzie do współpracujących z wydziałem instytucji i uczelni.
9. Dokonać korekty merytorycznej programu tematycznego słuchaczy ~~planu~~ planu wojsk lotniczych w przedmiotach: planowanie i metodyka szkolenia taktycznego; teoria organizacji i zarządzania; wojskowe akta prawne; kształcenie techniczne i ekonomika wojskowa.
10. Wystąpić do kompetentnych instytucji /DWL, WOSL/ z inicjatywą podjęcia prac mających na celu: weryfikację i korektę merytoryczną programów szkolenia taktycznego w WOSL, oddziałach lotnictwa, CDL i ASG WP; weryfikację przydatności istniejącej literatury oraz przyjęcie kompleksowego planu wydawniczego;

powołanie wspólnego /nieetatowego/ zespołu autorskiego do opracowania niezbędnych instrukcji i podręczników.

Większość proponowanych wniosków do działalności Wydziału. WLiOPK dotyczy perspektywy najbliższej. Mają one na celu działania doraźne, ponieważ rezultaty ewentualnych zmian w systemie szkolenia taktycznego w WOSL i oddziałach lotnictwa zdeterminują proces kształcenia w akademii nie wcześniej niż po upływie 6-8 lat. Oprócz problemów nauczania walki lotnictwa rozwiązywanych przez naszą uczelnię, dostrzega się również takie problemy, które zdaniem naszym, powinny być rozpatrzone i ewentualnie rozstrzygnięte przez inne instytucje, posiadające odpowiednie kompetencje. Sądzymy, że dalszemu doskonaleniu umiejętności prowadzenia walki przez lotnictwo będzie sprzyjać:

1. Ścisłe sprecyzowanie zakresu /zadań/ nauczania teorii i praktyki walki lotnictwa /taktyki/ w WOSL, oddziałach lotnictwa i CDL. Dokładne rozgraniczenie z czym określona kategoria personelu ma być zapoznana, co znać, co umieć. Wyeliminowanie z programów nauczania wiedzy zbędnej z punktu widzenia celów i zadań szkolenia taktycznego. Bezwzględne egzekwowanie wiedzy i umiejętności przypisanych do opanowania przez szkolonych i szkolących.
2. Radykalna poprawa merytoryczna literatury przeznaczonej do szkolenia taktycznego i ogólnolotniczego. Dostosowanie jej do potrzeb klucza i eskadry lotnictwa. Treść nauczania aerodynamiki, nawigacji, bombardowania, strzelania powietrznego, meteorologii i eksploatacji sprzętu ściślej zintegrować z dynamiką prowadzenia walki przez załogę samolotu /śmigłowca/, pary, klucza i eskadry na współczesnym polu walki. Wskazane jest opracowanie zwartej literatury dla każdego rodzaju lotnictwa, podstawowej w wersji niejawnej oraz w postaci jawnej, dostępnej dla zainteresowanych na co dzień /ograniczonej w treści/.
3. Dostarczanie informacji o potencjalnym przeciwniku dostosowanych do zakresu służbowego zainteresowania szkolonych. Dotyczy to zwłaszcza informacji o nowych generacjach sprzętu bojowego i strukturach organizacyjnych niższych szczebli wojsk przeciwnika. Konieczne jest przy tym zapewnienie dostatecznej

ilości wydawnictw o armiach obcych i ich ciągle uaktualnianie. Obecne wydawnictwa z zakresu armii obcych nie zawierają wyczerpujących informacji niezbędnych personelowi latającemu lotnictwa.

4. Dalsza rozbudowa i modernizacja bazy szkoleniowej. Widzi się przy tym nie tylko przedsięwzięcia kosztowne, nie zawsze możliwe do zrealizowania, lecz także cały zespół zamierzeń natury organizacyjnej. W przyszłości należałoby posiadać minimum jeden poligon lotniczy odzwierciedlający zespół typowych obiektów pola walki, stwarzający szerokie możliwości szkolenia i doskonalenia wszystkich rodzajów lotnictwa w rozpoznawaniu i szturmowaniu celów naziemnych we współdziałaniu z wojskami lądowymi. Istniejące poligony powinny być wyposażane w różnorodne cele taktyczne, rozmieszczane i maskowane w myśl dominujących zasad taktycznych, tworzone z wyeksploatowanego sprzętu bojowego oraz odpowiednio konstruowanych makiet. Celowe wydaje się także zweryfikowanie ograniczeń zawartych w instrukcjach eksploatacji poligonów lotniczych.

Ponadto posiadane sale /gabinety/ taktyki i armii obcych w oddziałach lotnictwa i uczelniach należałoby systematycznie wzbogacać w urządzenia i materiały lepiej służące nauczaniu walki.

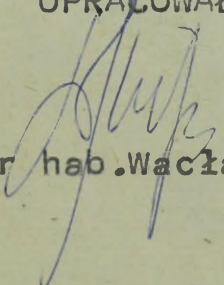
5. Zwiększenie liczby ćwiczeń taktyczno-bojowych eskadr do poziomu 6-8 w ciągu roku, co oznacza powrót do praktyki stosowanej przed kilku laty i jak wiadomo przynosiła ta praktyka pozytywne rezultaty. Konieczne jest przy tym szersze angażowanie dowódców kluczy i personelu kierowniczego eskadr do przygotowania i prowadzenia lotów taktyczno-bojowych zgodnie z obowiązkami i kompetencjami służbowymi osób zajmujących te stanowiska. Istnieje potrzeba opracowania w trybie pilnym metodyki przygotowania i prowadzenia ćwiczeń taktyczno-bojowych oraz szkoleń taktyczno-bojowych na szczeblu pododdziałów i oddziałów lotnictwa z podaniem wzorów i przykładów rozwiązań praktycznych. Istniejące materiały nie odpowiadają współczesnym wymaganiom.
6. Eksponowanie znaczenia poziomu przygotowania lotnictwa do prowadzenia walki, poprzez przyznawanie najwyższej rangi ocenom za efektywność praktycznego wykonania zadań "bojowych" przez

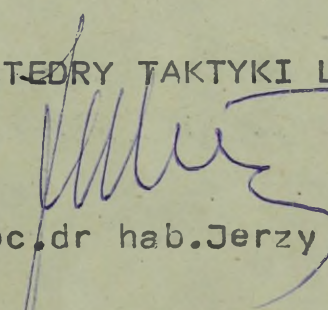
kontrolowane /inspekcjonowane/ pododdziały i oddziały lotnictwa. Chodzi o stworzenie odpowiednich motywacji skłaniających organizatorów szkolenia lotniczego do szerszego zajmowania się problemem praktycznego nauczania walki. Powinna istnieć świadomość, że dowódca pododdziału lub oddziału może być zdyskwalifikowany nie tylko za zaniedbania w dziedzinie stanu moralno-politycznego i dyscypliny podwładnych, lecz także za nieumiejętność ich przygotowania do walki. Jednak pryncypialne rozliczanie z działalności szkoleniowej dowódców i ich sztabów jest możliwe tylko wówczas kiedy stawia się im konkretne cele i zadania szkoleniowe.

Przedstawione w niniejszym sprawozdaniu oceny i wnioski traktuje się jak punkt wyjścia do dalszej analizy i weryfikacji słuszności dokonanych spostrzeżeń. Mimo najlepszych intencji prowadzący badania nie mieli możliwości prześledzenia wszystkich uwarunkowań determinujących proces nauczania walki lotnictwa. Mając tego świadomość przedstawiają własną wizję stanu obecnego i koniecznych zamierzeń na przyszłość licząc, że przynajmniej niektóre z nich okażą się godne zainteresowania organizatorów szkolenia lotniczego.

OPRACOWAŁ :

SZEFE KATEDRY TAKTYKI LOTNICTWA

 płk doc.dr hab. Wacław ŚWIĄTNICKI

 płk doc.dr hab. Jerzy MACHURA

Wydrukowano w 5 egz.

Egz. Nr 1 - a/a

Egz. Nr 2 - DWL

Egz. Nr 3 - DWOPK *zysłano za pismem zych PF 374*Egz. Nr 4 - Zarząd I Szt. Gen. WP *zysłano za pismem zych PF 372*Egz. Nr 5 - WOSL *zysłano za pismem zych PF 371.*

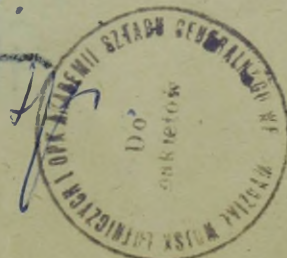
Wyk. płk Świątnicki /tel. 50503/

Druk. GK/DS dn. 26.04.1982 r.

Nr ks. masz. PF128/WL

egz. Nr 2 zysłano za pismem zych PF 373

22.06.82

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WF
Archiwum Biata Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. **44327**

~~1323~~